

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 68. ANUL XX.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditorii foiei pe afară la c. r. poste cu bani gat'ă prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Pretului prenumeratiunii pentru Săbiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țeri străine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâi oară cu 7 cr. sîrulu, pentru a două oară cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Săbiu, in 24 Augustu (5 Sept.) 1872.

Prea Sânti'a Sea P. Episcopu alu Aradului Procopiu Ivacicovici petrece de trei zile in mijlocu nostru.

Prea Sânti'a Sea P. Episcopu alu Caransebesului Ioanu Popasu a sositu Marti dimini'ti'a in mijlocu nostru.

Scopulu venirei amendoru Preasântitiloru PP. Episcopi este dopa cum suntemu informati tienera sinodulu episcopescu și a consistoriulu apelatoriale.

Eveneminte politice.

De unu tempu încôce veduramu mai multe sciri, prin cari se proceea o crisa ministeriale in Pest'a. Scirile mergeau pâna a predice și unu ministeriu de coalitiune, va se dica unu ministeriu cu membri luati din stâng'a dietei. Dupa ce scirile aceste au aflatu mai multu sêu mai putienu crediamentu vine deodata scirea ca crisa ministeriale in Ungari'a este amanata și ca afara de ministrulu de justitia toti cei-lalti ministri și tienu portofoiurile și ca partid'a deakiana la deschiderea dietei va impune cu unitatea ei și cu acêsta concordia impunetoria va intră in actiunea legislatoria. Dela regimu va aternă că asiă sa se intemple și in viitoriu.

Cestiunea croata a datu multu de lucru consiliulu ministriloru unguresci in dilele din urma. „Reform“ din Pest'a spune ca in consiliile ministriloru s'a statoritu agendele deputatiuniloru regnicolare in urmatorele trei puncte: 1. Cum sa se regulede referintiele finantiale? 2. Cum sa se regulede reprezentarea Croatiei in diet'a Ungariei? 3. Cum sa se organisiedie guvernulu Croatiei in ceea ce privesce afacerile autonome și comune. Va fi problem'a deputatiunii regnicolare croate de a-si formulă propunerile sele in tôte trei directiunile aceste.

Din Carlovitiu se scrie lui „P. N.“ ca acolo e respandita scirea ca membrii congresulu disolutu se pregatescu a demustră contr'a regimulu ungurescu. Spre scopulu acest'a Miletici și colegii sei din Neoplant'a s'au și apucatu sa lucre la unu memorandumu sêu manifestu, prin care sa justifice procederea membriloru congresulu inaintea poporulu și sa documentiede ilegalitatea disolverei congresulu. Multi se temu și de inceperea unoru nelinisciri seriose. Se sperêza in sa dice „P. N.“ ca regimulu nu va lasă că sa fia surprinsu nici că autoritatea ordinatiuniloru sele sa fia miciorata.

Festivitătiele din Belgradu mai gasescu și acum câte unu resunetu in diuarie. „Vaterland“ are o corespondintia dela corespondintele seu speciale, carea face rotund'a prin diuaristic'a vienesa și pestana, pre lâng'a observări, dopa punctele de manecare ale fia-cărei foi. Corespondintia vorbesce intre alte de unu conductu de facie, inscenatu cu ocaziunea festivitătiloru de vre-o 300 de negutiatori și proprietari serbi, elit'a cetatieniloru din Belgradu și florea principatulu intregu dreptu de incheierea demonstratiuniloru. Pre la 8 ore sêr'a (in diu'a de pre urma a festivitătiloru?) se adunase inaintea teatrulu purtatorii de facie și o massa mare de poporu carea cu music'a militaria in frunte dicendu marsulu lui Milanu se și puse indata in miscare. Cându s'a apropiatu conductulu de consulatulu rusescu, unde eră cortelulu principelui rusescu Dolgorucki tramisu anume din partea Czarulu la festivitatea din Belgradu intonă music'a și poporulu innulu popularu rusescu, cu care au ajunsu dinaintea consulatulu. Aci s'a asiediatu conductulu in unu semi-cercu și zivio! și urrah! resunara din tôte părțile. Principele Dolgoruki a aparutu in ferestra și a multiamitu in limb'a serbêsca pentru onorea ce i se facu. Dupa acêsta se cantă patriotic'a „Ljepa moja domovina“ in urm'a cărei unu comerciant de frunte Giorgievici pasi inainte și multiamit in numele serbiloru principelui, căci au luat parte că ôspe la festivitatea loru; lu rugă sa spuna Czarulu multiamit'a cea

mai intima pentru distinctiunea ce o facu serbiloru, tramitiendu-le pre principele la festivitatea acêsta nationale și sa-lu rôge in numele loru, că și pre venitoriu sa remăna bine-voitorulu loru amicu și bunu unchiu alu natiunii serbesci.

Principele Dolgoruki multiamesce de nou in limb'a serbêsca și asigură pre serbi ca personalminte va aduce la cunoscintia Czarulu multiamit'a și rugamintea loru.

Cântându iera-si innulu nationale rusescu conductulu pornesce spre teatrulu celu nou, unde se și finesce. — La plecarea principelui rusescu a fostu focu artificialu pre rip'a Savei și multime de poporu l'a petrecutu pâna s'a suitu pre vaporu și pâna nu s'a mai vediatu vaporulu.

Dupa fôia oficiala aflămu ca br. Paulu Senyeyi la rogarea sea este demissionatu din postul de tavernicu și in loculu densulu este denumitu contele Mailatu.

Totu dopa fôia oficiala vedemu ca administratiunea Metropoliei serbesci este concrediatu episcopulu Nicanoru Grucici.

Clubu. Deputatii sasesci voru formă unu clubu propriu in sinulu partidiei deakiane.

O. cor. din Pest'a publicata in „Hr. Ztg.“ spune ca in sesiunea viitoare regularea fondulu regescu sta inaintea altoru cestiuni. Corespondintele, care ni se pare ca este alesulu uniscannu cu majoritate româna passiva, se folosesc de ocaziune și suspiciunându pre români ca au intentiuni extreme, cu siritia acoperite sêu mascate, periculose pentru integritatea statulu și federalistice le ascrie totu loru traganarea cu rezolvarea susu-memoratiei regulări. — Elu va fi cugătându: noi siorecii sa ne folosimu de tempulu pâna pisicele dorma acasa somnulu passivității!

In fôia de sêr'a a jurnalulu „Neues Wiener Tagblatt“ nr. 233 se cetesce:

„Dupa legile din Svedia, evreii se potu asiedia numai in Stockholm, Gothenburgu, Narköping și Carlskrona. Cu privire la acêsta lege, au decisu regimulu pre petitiunea a trei evrei, cari voiau sa pôrte negociatiuni in Malmö, negativu, macaru ca scriemu 1872.

Si lig'a de redactori a diuariloru germano-jidovesci nu cutêza a radică vocea in presa, precum urmêza in contr'a româniloru.

Unu memorandum despre relatiunile transilvanene.

(Urmare.)

In dreptulu nostru de ereditate se pucece in Transilvani'a totu dopa normele legi nemtiesci pre cându in părțile de dincolo suntu in valôre cele ale conferintiei jude-curiale. Asiă acêsta a căroru posesiuni jacu dincoci și dincolo nu potu face dispositiuni pre casulu de môrte, căci nu numai dreptulu de ereditate și valôrea testamentulu e supusa unoru forme diferite.

Si procedura in afaceri de politia și cu deosebire legea montana e diferita, care s'a introdusu cu privintia la scôtirea libera de cărboni in Transilvani'a spre cea mai mare dauna a posesoriloru mari; posesorii de pamentu au petitiunatu la mai multe locuri și si la legislativa pentru modificarea ei și estinderea legi din Ungari'a și preste Transilvani'a.

Inse ce anomalia e, ca la curtea suprema judecatorêsca se condamna aceleași crime, deca s'au comis de unu transilvanenu, dopa legea nemtiesca, deca inse le-a comis unulu din Ungari'a dopa de totu alte principie.

Legi pentru politia campastra nu avemu, me-

surile nemtiesci nu se aplica, cele unguresci nu se introduc; pre posesiunile nôstre constatatore din partielele rasipite, neregulate și numerose sêu e economi'a imposibile sêu noi trebuie sa ne aperamu bunulu și productele nôstre prin paditori proprii contr'a atacuriloru continue. Legile silvane introduse de nemti nu se aplica nicairea; prevaricantii se condamna cam de obsce numai la rebonificarea daunei, deca se apuca in flagranti; ce urmare mai firêsca e că aceea ca padurile nôstre ni se devastêza? inse afara de pagubele economice e și pofi'a d'a fură și urmarile ei naturale: demoralisatiunea, aprôpe generale și nu e tempu multu decându s'a aflatu și unu cetatianu in stare buna furandu.

Pre cându in Ungari'a s'au sistatu tôte discordiele ivite din relatiunile urbariale prin calea legislatiunii și e fia-cine indreptatitu la regularea libera a posesiunii sele: in Transilvani'a are dreptu cu conditiune de a-si regulă posesiunea numai acelu care posede jumetate din pamentulu regulandu.

In Ungari'a suntu posesorii pentru urbarialitătiele despagubinde pre deplnu indestuliti: in Transilvani'a mai suntu inca multe cestiuni pendinti și jacu la ministeriu de patru ani neresolvite. Pre cându sasiloru s'a solvitu despagubirea completa, demanda regimulu de fatia posesoriloru unguresci replatierea despagubiriloru solvite de regimulu nemtiescu, recunoscute că legale de judecatoria și avisate, sub protestulu servitutorulu micste imaginario și cu neobservarea completa a unei proceduri legale.

La despagubirea dieciuelei s'a urmatu o procedura diferita; mai intăiu preotiloru sasesci li s'a solvitu cu tóta prevenirea intrég'a despagubire a dieciuelei și procentele de remasitie socotite din 1848; dură aprôpe 10 ani pâna ajunsera acêsta-si preotii nostrii de alte confessiuni și si atunci aveau de a multiamit mai multu impregiurării ca aru fi fostu batatoriu la ochi a respinge pretensiunile lor care erau basate pre aceleași motive de dreptu.

In același tempu s'a urmatu fatia cu posesorii de pamentu o procedura diferita. In prea inalt'a patenta din 15 Septemvre 1858 se normêza adeca două clase diferite de despagubirea dieciuelei, unde despagubirea dieciuelei onerata cu censulu fiscalu s'a refusat cu totulu (macaru ca preotimii i s'a solvitu in deplnu despagubirea pentru dieciuel'a trasa sub același titlu de dreptu și onerata cu censulu cathedralicu) și o despagubire de dieciuel'a. — Urbariale s'a incuviintiato numai in acele comune a căroru nume nu se afla scrise in conscriptiunile cele vechi.

De-si nu se pôte combate, ca deca ide'a de dreptu a dieciuelei urbariale in Transilvani'a e basata pre două base diferite de dreptu, totusi usulu neschimbatu, neintreruptu și de mai multi secolii astersu acêsta diferentia și numai cunoscerea relatiuniloru proprie transilvanene și a baselor de dreptu cari și in directiunea acêsta se abatu cu totulu de cele unguresci e in stare a conduce la apretuirea plangeriloru respective a posesoriloru de pamentu transilvaneni.

Concessiunile cuantitative a dieciueleuru urbariale — fâra de a face deosebire intre indreptatierea clerulu și a posesoriloru de pamentu — suntu de obsce cunoscuta sub numirea nona și decima, unde preste acêsta dieciuel'a arendale defendata acum că dreptu fiscalu s'a otaritu cu privintia la marimea sumei de arendare la diet'a tienua in Transilvani'a in anulu 1845 in 25 Augustu: Arenda decimarum constituat undecimam partem justu valoris. Mai târdiu recunôsce și Ungari'a acestu usu legalu și sub Ferdinandu I ordina art. de lege 29 din 1552 in Corpus juris: quod in Transsilvania juxta veterem ejusdem provintiae consuetudinem fiat arendatio decimarum.

(Va urmă.)

